

رحیم سرهنگی رئیس مؤسسه کار و تأمین اجتماعی در گفت وگو با«ایران» مطرح کرد

اقتصاد دانش بنیان، حلقه مفقوده در افزایش اشتغال

حَدیث حدادی خبرنگار

یکی از بخش‌های اقتصادی که از ارکان تأثیرگذار در حوزه اقتصاد است شرکت‌های دانش بنیان هستند. اما در حال حاضر کارآفرینی در عرصه دانش به علت تغییرات سریع و عدم قطعیت محیطی دارای مشکلات مختلفی است که باید نسبت به برطرف کردن چالش‌های مربوط به آن اقداماتی انجام داد زیرا حضور شرکت‌های دانش بنیان و ایجاد اشتغال به واسطه آنها می‌تواند منجر به موفقیت‌های چشمگیری در بخش‌های اقتصادی، دانش و اشتغال شود. در واقع با توجه به زیرساخت‌های موجود در کشور و عرصه‌های دانشگاهی و مراکز عالی آموزشی شرایط مناسبی برای شکل‌گیری این شرکت‌ها در کشور وجود دارد.

در حال حاضر می‌توان از شرکت‌های دانش بنیان به عنوان پیشران اقتصادی نام برد زیرا این نهادها با استفاده از ظرفیت‌های خود و

آمیختگی آن با دانش و پژوهش می‌توانند موجب رونق و ارتقای کسب وکارهای حاضر و افزایش تولید در کشور شوند. با توجه به تغییراتی که در جامعه صورت گرفته دیگر تولیدات سنتی توانایی پاسخگویی به نیازها و ظرفیت‌ها را ندارد و لذا تغییر ندهاده‌های تولید و حرکت آنها به سمت تولیدات دانش بنیان امری ضروری و حیاتی محسوب می‌شود که با اجرایی کردن میزان اشتغال در کشور نیز دستخوش افزایش می‌شود. در ادامه گفت‌وگوی «ایران» با رحیم سرهنگی رئیس مؤسسه کار و تأمین اجتماعی را بخوانید:

■ **اشتغال دانش بنیان از نظر شما به چه معناست؟**

در واقع برای اشتغال دانش بنیان می‌توان دو تعریف در نظر گرفت؛

یکی تعریفی که معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری برای قانون دانش بنیان انتخاب کرد و دانش بنیان را برای صنایع مشخص با

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی:

ثبت ۳۰۰ هزار فرصت شغلی در سامانه جست‌وجو

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی در صفحه توییتر خود از وجود ده‌ها هزار فرصت شغلی در سامانه جست‌وجوی شغلی این وزارتخانه خبر داد.

حجت‌الله عبدالملکی در توییته نوشت: ده‌ها هزار فرصت شغلی در سامانه جست‌وجوی شغلی وزارت مردم در انتظار کارجویان است.

دولت در خلق شکل‌های اقتصادی دانش بنیان پیشقدم باشد

یک کارشناس مسائل اقتصادی اظهار داشت که دولت باید در خلق شکل‌های اقتصادی با محوریت دانش پیشقدم شود تا شرکت‌های دانش بنیان وارد بازار رقابت‌پذیری شوند.

به گزارش ایلنا، یکی سری از صنایع، تجهیزات و کالاهایی که وارد کشور می‌شود، درون شرکت‌های دانش بنیان در حال تولید است و یا اینکه توانایی تولید آنها در شرکت‌های دانش بنیان وجود دارد، اما چون ارتباطی بین برخی از این صنایع و شرکت‌های دانش بنیان شکل نگرفته، ناشناخته هستند و همچنان واردات انجام می‌شود.

یک دسته از نیازهای صنایع به این شکل است که محصولات درون شرکت‌های دانش بنیان به همان دقتی که مدنظر آنها است، ساخته نمی‌شود و نیازمند این است یک واحد R&D در این شرکت‌ها ایجاد شود تا محصولات با دقت بیشتر تولید شوند. R&D که به معنی تحقیق

شاخص‌هایی خاص در نظر گرفت. معنای دیگر آن تعریفی است که در دنیا از آن استفاده می‌کنند. در واقع شرکت‌های دانش بنیان شرکت‌هایی هستند که به یک نسبت مشخصی هزینه تحقیق و توسعه نسبت به سایر هزینه‌های خود داشته باشند. همچنین این شرکت‌ها قادر هستند دانش را تبدیل به فناوری کنند و از آن فناوری نیز بهره ببرند. در واقع اگر شرکتی بتواند فناوری روز را در ساختار خود توسعه دهد به آن شرکت دانش بنیان گفته می‌شود. این شرکت‌ها با کمک دانش فناورانه و محصولی را که تولید کرده‌اند بعد از مدتی ارتقا می‌دهند و با اینکه فرایند تولید محصول را دستخوش تغییر کرده و ارتقا می‌دهند. بنابراین در این شرکت‌ها دانش نقش بنیان همان شرکت و نوآرندهای است که هر روز تلاش می‌کند تا با تکیه بر تحقیق و توسعه به دانش جدیدی دست یافته تا محصول جدیدی را تولید کرده و یا خدماتی متفاوت ارائه دهد.

■ **اشتغال دانش بنیان را چگونه می‌توان در کشور افزایش داد؟**

شرکت‌های دانش بنیان کمک می‌کنند که سطح تکنولوژی سایر شرکت‌ها افزایش پیدا کند که همین امر ناخودآگاه منجر به اشتغالزایی خواهد شد. به شرطی که حواسمان باشد فناوری تنها تبدیل فعالیت‌ها به روند اتوماتیک و اتوماسیون نیست و نباید چنین اتفاقی رخ دهد زیرا این امر موجب می‌شود نیروی کار حذف شده و بازار کار کشور تحت تأثیر قرار گیرد. اما اگر این اتوماتیک کردن منجر به این شود که کیفیت محصول افزایش پیدا کند در نتیجه فروش محصول نیز دستخوش رونق خواهد شد و صاحب کسب و کار در این شرایط می‌تواند حوزه کاری خود را گسترش داده و منجر به اشتغال بیشتر در کشور شود.

■ **تأثیر چنین اشتغالی بر اقتصاد کشور چیست؟**
اشتغال دانش بنیان را می‌توان به دو دسته تقسیم کرد که یکی اشتغال افراد دانش محور است؛ به این معنا که این شاغلین سطح بالایی از تکنولوژی را در مشاغل خود دارند. تعداد چنین افرادی که نیروی کیفی هستند در کشور کم است اما با وجود این اثر قابل توجهی بر اشتغال دارند. دسته دیگر شرکت‌ها به واسطه استفاده از دانش و تکنولوژی به روز محصول جدید یا بازار جدید را برای خود خلق می‌کنند. بنابراین ناچار هستند نیروی انسانی خود را در همه بخش‌ها افزایش دهند که شکل‌گیری چنین اشتغالی کاملاً نشأت گرفته از دانش است.

در خصوص ایجاد اشتغال دانش بنیان در سیاستگذاری‌ها تمرکز قابل توجهی شده است.

زمانی که محاسبه می‌کنیم متوجه می‌شویم برای ایجاد یک شغل دانش بنیان ممکن است یک تا دو میلیارد تومان هزینه کنیم. در صورتی که باید در محاسبات خود دقت کنیم شرکت‌هایی که موجب اشتغال نیروی کاری دانش بنیان شده‌اند ارتقای بیشتری خواهند یافت که این ارتقای شرکت باعث جذب نیروی کار بیشتر در آن شرکت می‌شود. این امر جزو موارد مهمی است که در سیاستگذاری‌های شرکت‌ها به آن

بی‌توجهی شده به طوری که زمان ارائه مشوق‌ها از سوی دولت عنوان می‌شود به ازای هر ۴۰۰ میلیون تومان در مشاغل خود دارند. تعداد چنین افرادی که نیروی کیفی هستند در کشور کم است اما با وجود این اثر قابل توجهی بر اشتغال دارند. دسته دیگر شرکت‌ها به واسطه استفاده از دانش و تکنولوژی به روز محصول جدید یا بازار جدید را برای خود خلق می‌کنند. بنابراین ناچار هستند نیروی انسانی خود را در همه بخش‌ها افزایش دهند که شکل‌گیری چنین اشتغالی کاملاً نشأت گرفته از دانش است.

در خصوص ایجاد اشتغال دانش بنیان در سیاستگذاری‌ها تمرکز قابل توجهی شده است. زمانی که محاسبه می‌کنیم متوجه می‌شویم برای ایجاد یک شغل دانش بنیان ممکن است یک تا دو میلیارد تومان هزینه کنیم. در صورتی که باید در محاسبات خود دقت کنیم شرکت‌هایی که موجب اشتغال نیروی کاری دانش بنیان شده‌اند ارتقای بیشتری خواهند یافت که این ارتقای شرکت باعث جذب نیروی کار بیشتر در آن شرکت می‌شود. این امر جزو موارد مهمی است که در سیاستگذاری‌های شرکت‌ها به آن

■ **ظرفیت ایران در حوزه اشتغال دانش بنیان چقدر است؟**

ظرفیت اشتغال دانش بنیان در حوزه‌های هایتک(تکنولوژی‌های پیشرفته) در کشورهای توسعه یافته نیز چندان زیاد نیست. اما با تعاریف جدید که در حال حاضر در جهان ایجاد شده است چنین اشتغالی به دو شکل بر اشتغال تأثیر می‌گذارد بر GDP نیز به دو صورت تأثیرگذار هستند. در واقع این شرکت‌ها یکبار با سهم مستقل خود بر GDP اثر می‌گذارند و بار دیگر زمانی است که شرکت‌های دانش بنیان کمک می‌کنند سایر شرکت‌ها ظرفیت خود را افزایش داده و GDP رادستخوش

یک مقام مسئول دروزارت کار:

مشکلات جامعه کارگران در کمترین زمان حل و فصل می‌شود

مدیرکل دفتر بازرسی، ارزیابی عملکرد و پاسخگویی به شکایات وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی راه‌اندازی شده است تا کارفرمایان، نیروی کار موردنظر را بر اساس فرصت‌های شغلی اعلامی خود یافته و نیروهای کار نیز اطلاعات خود مانند تحصیلات، مهارت‌ها و سوابق کاری را در این سامانه بارگذاری کنند.

به گزارش ایرنا، مهری طالبی دراستانی در دیدار با تهمینه دانیالی مشاور وزیر و سرپرست اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان تهران، اصلاح روندها و رفع معضلات موجود در دستگاه‌های اجرایی را منوط به عزم جدی مسئولان در برخورد با متخلفان دانست.

وی ادامه داد: لازم است روندها و فرایندهای غلط سابق در اسرع وقت بر اساس خروجی بازرسی‌ها اصلاح شوند.

مدیر کل دفتر بازرسی، ارزیابی عملکرد و پاسخگویی به شکایات توسعه تأسیس می‌شود و آن تشکل وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی تصریح کرد: تدوین برنامه‌های بازرسی مستمر، دوره‌ای و یا مودی از ادارات و سازمان‌های تابعه وزارت مردم با هدف پاکسازی ادارات از افراد متخلف و در عین حال اصلاح روال غلط و آسیب‌زا صورت گرفته است.

طالبی دراستانی خاطر نشان کرد: سنجش و مطابقت عملکرد اقدام‌کنندگان با اهداف، برنامه‌ها، دستورالعمل‌ها، ضوابط و شاخصه‌های مورد ارزیابی و سنجش میزان رضایت مردم در اولویت برنامه‌های این مدیریت قرار گرفته است.

■ پنجشنبه ۲۵ فروردین ۱۴۰۱

■ سال بیست و هشتم

■ شماره ۷۸۸۶

۱۳

کاروتعاون

اشتغال؛ مهم‌ترین مسأله اقتصاد ایران

دانیال داوودی مدرس‌دانشگاه

مرکز آمار ایران، نرخ بیکاری برای پاییز سال ۱۴۰۰ را ۸٫۹ درصد اعلام کرده است. این رقم، به‌وضوح غلط انداز است، چون اگر کسی با اصطلاحات فنی اقتصادی مربوط به اشتغال و بیکاری آشنا نباشد، تصور می‌کند براساس این آمار، تنها ۸٫۹ درصد از ایرانیان بیکار هستند. این در حالی است که وقتی گفته می‌شود نرخ بیکاری ۸٫۹ درصد است، یعنی ۸۰٫۹ درصد از جمعیت فعال، بیکار هستند. جمعیت فعال به چه کسانی می‌گویند؟! به افرادی که وقتی مأمور آمارگیر به آنها رجوع می‌کند شاغل باشند یا اینکه بیکار باشند اما در همان هفته و سه هفته قبل از آن اقدام مشخصی برای اشتغال انجام داده باشند. بنابراین افراد زیادی که از یافتن کار در شان خود، ناامید شده‌اند و دنبال کار نمی‌گردند، عملاً در نرخ بیکاری به حساب نمی‌آیند!

■ **بیکاری قابل توجه**

برای اینکه عمق مسأله بیکاری را درک کنیم، خوب است بدانیم که از بیش از ۶۳ میلیون نفر جمعیت بالای ۱۵ سال در ایران، تنها ۲۳ میلیون نفر آنها شاغل هستند و از این ۲۳ میلیون نفر هم فقط نزدیک به ۱۶ میلیون نفر به‌صورت تمام‌وقت کار می‌کنند. بنابراین از جمعیت بالای ۱۵ سال ایرانی، ۴۰ میلیون نفر کار ندارند! حساب سرانگشتی، اگر فرض کنیم از این میان، ۴ میلیون دانشجو، ۲ میلیون دانش‌آموز، ۴ میلیون افراد مسن -که توان کار کردن ندارند- و ۱۰ میلیون هم زنان خانه‌داری باشند که تمایلی به کار کردن ندارند، باز هم ۲۰ میلیون نفر در کشور داریم که اگر کار مناسب با درآمد نسبتاً مناسب پیدا کنند، مشغول به کار خواهند شد. اگر بگوییم این رقم، خیلی دست بالا حساب شده و بخوایم واقعاً خوش‌بینانه به قضیه نگاه کنیم، ۱۰ میلیون نفر دیگر را نیز نادیده می‌گیریم. با این حال باز هم با یک جمعیت ۱۰ میلیونی بیکار مواجه خواهیم بود!

■ **اشتغال مستقیم دانش‌بنیان‌ها**

با این توضیحات، روشن می‌شود که مهم‌ترین مسأله اقتصاد ایران، اشتغال است. بنابراین رهبر انقلاب در شعار سال بر ویژگی «اشتغال آفرین» بودن تولید، تأکید کرده و فرمودند: «البته همه تولیدها اشتغال آفرین است منتها بعضی از تولیدها با اینکه سرمایه‌گذاری‌اش اندوه‌است، اشتغال آفرینی‌اش آنچنان نیست، لکن بعضی نه، اشتغال آفرین است.» این جمله، در فهم شعار سال، بسیار کلیدی است، چرا که نشان می‌دهد هر شرکت و فعالیت دانش‌بنیانی امروز در اولویت نیست. اگر بپذیریم که مسأله اصلی ما امروز «اشتغال» و حل معضل «بیکاری» است، فعالیت‌ها و شرکت‌های دانش‌بنیانی باید مورد حمایت بیشتر دولت قرار گیرند که در خدمت «اشتغال آفرینی» باشند. خود دانش‌بنیان‌ها امروز به‌طور مستقیم بین ۲۰۰ تا ۴۰۰ هزار شغل ایجاد کرده‌اند و اگر در سال جاری، تعدادشان ۲۰ برابر هم شود، مثلاً از این طریق می‌توان ۳۰۰ هزار شغل دیگر نیز ایجاد کرد. این تعداد اما در بیکاری دست‌کم ۱۰ میلیونی نادیده ایران، اصلاً رقمی نیست و مشکلی را حل نمی‌کند.

■ **اولویت حمایت**

همان‌طور که رهبر انقلاب نیز تأکید کردند، هر تولیدی اشتغال ایجاد می‌کند. همین شرکت‌های دانش‌بنیان که ایده یا خدمتی را تولید می‌کنند نیز چند نفر شغل ایجاد کنند اما این اشتغال‌نازنی که مد نظر رهبر انقلاب است، مربوط به بخش‌هایی از اقتصاد است که با سرمایه‌گذاری کمتر، اشتغال بیشتر ایجاد می‌کنند. این بخش‌ها در هر اقتصادی از طریق محاسبات، قابل احصا هستند؛ مثلاً «کشاورزی» یا «استخان» و «دفتر خدمات و غیرمستقیم قابل توجهی ایجاد می‌کنند. در اشتغال مستقیم و غیرمستقیم نسبت به سرمایه‌گذاری‌ای که نیاز دارند، اشتغال مستقیم و غیرمستقیم قابل توجهی ایجاد می‌کنند. بنابراین در دانش‌بنیان‌ها نیز باید به اشتغالزایی غیرمستقیم، توجه ویژه داشته باشیم. ناگفته نپیداست که شرکت‌های دانش‌بنیانی که در خدمت بخش‌های اشتغال آفرین اقتصاد باشند (یعنی بهره‌وری را در این بخش‌ها افزایش دهند، هزینه‌ها را کاهش دهند و کیفیت را بهبود بخشند)، نسبت به سایر دانش‌بنیان‌ها از اولویت برای دریافت حمایت‌های دولتی برخوردارند.

■ **نقشه راهبردی صنعت**

منابع دولت محدود است و اگر هر شرکت و فعالیتی به صرف دانش‌بنیان بودن، بخواد گوشه‌ای از این حمایت‌ها را از آن خود کند، عملاً قدرت دولت برای تحرک آفرینی در دانش‌بنیان‌های واقعاً اشتغال آفرین کاهش خواهد یافت. بنابراین راهی جز گزینش میان فعالیت‌های دانش‌بنیان نیست. همچنین می‌دانیم بخش‌هایی که ارزش افزوده بالایی دارند ولی اشتغال آفرینی قابل توجهی ندارند (مثلاً پتروشیمی‌ها) خود می‌توانند بخشی از درآمدشان را صرف تحقیق و توسعه کنند و به حمایت‌های دولتی، معافیت‌های مالیاتی و… برای تحقیق و توسعه و دانش‌بنیان شدن بیشتر نیاز ندارند. بخش‌های اشتغال آفرینی که ارزش افزوده چندان زیادی ندارند اما به‌عکس، اتفاقاً نیاز به حمایت دارند. رهبر انقلاب پیش‌تر در دیدار تولیدکنندگان و فعالان اقتصادی (دهم بهمن ماه ۱۴۰۰) بر ضرورت تدوین یک «اسند نقشه راهبردی صنعت» تأکید کردند. اکنون، با تعیین شعار سال به‌نظر می‌رسد در تدوین آن سند، محور و هدف باید ایجاد «اشتغال» از طریق دانش‌بنیان‌کردن بخش‌های اشتغال آفرین اقتصاد ایران باشد.

■ **آمادگی شرکت‌های تابعه وزارت تعاون، کار و رفاه**

■ **اجتماعی برای حضور در مرکز تجاری ایران در ارمنستان**

نشست مدیرکل امور بین‌الملل وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با تعاونی‌ها، شرکت‌های دانش‌بنیان و مراکز اقتصادی تابعه وزارت مردم، درخصوص حضور و ارائه خدمات در مرکز تجاری ایران در ارمنستان برگزار شد. به گزارش روابط عمومی و اطلاع‌رسانی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، مدیرکل امور بین‌الملل وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در این نشست گفت: در راستای اجرای مأموریت‌های اداره کل امور بین‌الملل در حوزه توسعه صادرات و معرفی ظرفیت‌های وزارت مردم در عرصه بین‌المللی، در تلاش هستیم جایگاه اثرگذاری برای جمهوری اسلامی ایران در بازارهای منطقه به دست بیاوریم. در ادامه آرمان عملی رئیس مرکز تجاری ایران در ارمنستان با تشریح جزئیات نحوه حضور و ایاب و ذهاب و هزینه‌های مربوطه، اظهار کرد: مرکز تجاری ایران در ارمنستان با اخذ مجوز رسمی از سازمان توسعه تجارت جمهوری اسلامی ایران، در زمینه به مساحت بیش از ۱۰ هزار مترمربع برپا شده است. وی با بیان اینکه حضور برای مشاغل خانگی و روستایی در سال اول بدون دریافت هزینه است، افزود: این فضای تجاری و نمایشگاهی مجهز در یکی از بهترین موقعیت‌های تجاری- صنعتی شهر ایروان طراحی و توسعه داده شده است.

تعاونی‌ها و هلدینگ‌های حاضر در نشست نیز ضمن معرفی ظرفیت‌های تولیدی و خدماتی مجموعه‌های خود، سوالات خود را در این خصوص مطرح کردند.